

ԵՐԿԵՆՈՍՈՒԹՅՈՒՆԸ ՈՐՊԵՍ ԿԱՌՈՒՑՈՂԱԿԱՆ ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ ՈՒ ԿԱՐԵՎՈՐ ԳՈՐԾՈՆ*

Անահիտ Հակոբյան

Ուսումնասիրությունները վկայում են, որ մամուլը, (առանձնապես նրա էջերում գետեղված երկխոսությունը) հայ ժողովրդի ու գիտության միջև կատարել է կամրջի դեր: Քանզի պատմական փորձի ուսումնասիրությունն իշխանություն է տալիս անցյալի վրա և ուժ՝ դեպի ապագան կողմնորոշվելու համար:

Անդրադառնալով ևս մեկ կարևոր բնորոշման՝ նշենք, որ մի շարք պարբերականների խմբագիր-հրատարակիչներ տարբեր առիթներով ընդգծել են, որ իրենց մամուլը ստեղծելու նպատակների նպատակը հենց «երկխոսության լույսի» միջոցով հայ ժողովրդի լուսավորության գործին ծառայելն էր. «Օրինակ՝ «Հյուսիսափայլ»-ի խմբագիր՝ Ստ. Նազարյանը, գրել է, որ իր պարբերականի նպատակը հայի համար օգտակար գիտելիքներ հրատարակելն է: Անսագիրը պետք է գործի ժողովրդի օգտին և օգնի, որ նա սովորի մտածել: «Լույս» պարբերականն իր նպատակը համարել է գիտության ու կրթության նվաճումները հայ ժողովրդին մատուցելը: Համանման գաղափարներ են արտահայտել «Ժամանակ», «Բազմավեպ», «Արևելյան մամուլ», «Գիտական շարժում» և շատ այլ պարբերականներ»:[1]

Երկխոսության ուսումնասիրությունը արդի պայմաններում բազմիցս ապացուցել է, որ այն ոչ միայն գաղափարական, միջմշակութային, միջանվանական փոխազդեցություն է, այլ նաև կարծիքների, մոտեցումների օպտիմալ-իրական տեղեկատվություն:

Վերջին տարիներին փոլիսոփայական մտքի պատմության մեջ երկխոսությունն ունեցավ նոր հնչողություն, որն արտացոլվեց գլոբալ հասարակական դաշտում: Զուգահեռելով ժամանակաընթացքը՝ նշենք, որ դեռևս փոլիսոփայական ուսումնասիրությունների ժամանակ և հիմա երկխոսությունը դիտվում է որպես ունիվերսալ պայման և ցանկացած իրողության սկզբունք՝ որպես հիմնական, դիալեկտիկական գիտելիքների ճանաչողական մեթոդ (Մ.Պլատոն, Վ.Հեգել, Ֆ.Նիցշե, Մ.Բախտին, Վ.Եշուկին, Յու.Լոտման և ուր.):

20-րդ դարի մեծ ու հետաքրքիր մտածողների շարքում առանձնահատուկ է հնչում Մարտին Բուբերի անունը (1978-1965թթ.), ով ստեղծեց այսպես կոչված երկխոսության «անթոլոգիան»: Բուբերի ուսումնասիրության խնդիրը փոլիսոփայության, մշակութաբանության և հոգեբանության առավել կարևոր խնդիրներն էին: Ըստ նրա՝ փոլիսոփայության հիմնական հասկացությունը երկխոսությունն է՝ բոլոր սահմանների հատման եզրագիծը, այլ կերպ՝ երկխոսությունը 20-րդ դարի դասական թեմաների փոլիսոփայությունն է [2], - նշվում է Լիֆինցևայի գրքում:

Երկխոսության ուսումնասիրությունը երկար պատմություն ունի: Իրականության մեջ նրա հաստատուն սահմանումը տվեցին Սոկրատեսն ու Պլատոնը: Փոլիսոփայական երկխոսությունը սկսվում է դեռևս Դ.Ֆոյերբախից, իսկ նրա մեթոդաբանական

* Հոդվածն ընդունվել է 06.04.2015:

Հոդվածը տպագրության է երաշխավորել ԱրՊՀ հայ գրականության և լրագրության ամբիոնը:

վերլուծությունը պատկանում է հենց Մ.Բուբերին, ով և ֆենոմենալ տարբերակով ներկայացրեց այն՝ նրա բնույթն ու կառուցվածքը մեկ ամբողջականությամբ:

Մ.Բուբերի փիլիսոփայությունը նվիրված է մարդու գոյաբանական խնդրին: Նրա գաղափարաբանության մեջ լինելությունը ներկայացվեց որպես երկխոսություն: Բուբերի փիլիսոփայության կենտրոնական գաղափարը երկխոսությունն է Մարդու և Աստծո, Մարդու և Աշխարհի, Մարդու և Անհատի միջև: Մտածողի տեսանկյան երկխոսությունը ստեղծագործ և փրկիչ է, եթե այն իրականացվում է Աստծո միջնորդությամբ, նրա պատվիրաններով ու սիրով: Մարդու և աշխարհի միջև իրականացվող երկխոսության դեպքում Աստված իրականացնում է իր աստվածային գոյությունը: Առողջ բանականությունը հուշում է, որ երկխոսության օտարալեզու համարժեքը՝ «դիալոգը», սոսկ մարդկանց շփման հաղորդակցման ձև չէ, այլ իմաստների շատ ավելի լայն դաշտ ունի. ասոցիացիաների մակարդակում այն «խոսակցության» մասնակիցների քանակական սահմանափակումներ չի դնում: Անհատը կարող է երկխոսել անգամ միայնակ՝ ինքն իր հետ: Այդ դեպքում այն ընդհանուր դիալոգի մի մաս է կազմում և ներկայացնում է ավարտուն ասելիք (երկխոսություն երկնային տիրոջ հետ, ներարգանդային կյանքում մոր և պտղի միջև տեղի ունեցող գրույց և այլն): Ուստի պատահական չէ, որ ժամանակակից հոգեբանության հետազոտությունների զգալի մասն էլ ուղղված է հենց մարդու «ներքին դիալոգի» ուսումնասիրություններին: Հոգեբանական և մանկավարժական գիտություններում նույնպես կարելի է բացահայտել մի շարք ուղղություններ, որտեղ անց են կացնում հիմնարար հետազոտություններ՝ կապված երկխոսության և երկխոսական հարաբերությունների հետ:

Ուսումնասիրելով Բիբլերին՝ կարելի է նշել նրա եզակի ինքնատիպության մասին: Իսկ տարբերակելով մյուս փիլիսոփայական աղբյուրներից և փիլիսոփայական հասցքներից՝ կարելի է փաստել նրա յուրօրինակ և «լուսավորչական» մտածող լինելու անհատականության մասին:

Երկխոսությունն իր յուրօրինակ արտացոլումը գտավ նաև այլ փիլիսոփաների գրվածքներում, հետազոտողների և գիտնականների աշխատություններում, իսկ գործնական իրականացումը՝ սոցիալական, հասարակական և մշակութային ոլորտներում: Երկխոսության փիլիսոփայական խնդիրներն ու վերլուծությունները ներկայացված են Մ.Բախտինի, Մ.Բուբերի, Դ.Ջոխածեի, Ի.Իգնատենկոյի, Մ.Կազանի, Մ.Ֆոմինոյի և այլոց աշխատություններում: Այդ ուսումնասիրությունները շաղկապված են մի շարք հիմնարար, սոցիալ-հումանիտար գիտությունների հետ, որոնք փաստվում են փիլիսոփայական, մշակութային, լեզվական և կրոնական ուսումնասիրություններով:

Եվ պատահական չէ, որ անգամ երկխոսությունն իր սկզբունքներով երբեմն հատում և դուրս է գալիս իր սահմաններից՝ անցում կատարելով մեկ այլ՝ քաղաքական երկխոսական դաշտ: Եվ ոչ միայն քաղաքական, այլև հասարակական, սոցիալ-մշակութային դաշտում գործող երկխոսական համակարգ: Եվ այդ երկխոսական համակարգն էլ կարող է ընկալվել որպես համընդհանուր, յուրօրինակ տրամախոսություն, որպես ամբողջական սուբյեկտ իր առանձնահատուկ մտածողությամբ և վարկածով (այս առումով, ի տարբերություն Հեգելի, Բիբլերն այլ հիմնավորումներ է տալիս): Վլադիմիր Բիբլերը, (1918-2000) լինելով փիլիսոփա, տրամախոսության և մշակութային երկխոսության հեղինակ և մարքսիստական հայացքների տեր, իր փիլիսոփայական աշխատանքի գրառման ընթացքում անգամ ուղիներ էր փնտրում վերակենդանացնելու «ձշմարիտ Մարքսին»: Բիբլերը ստեղծեց փիլիսոփայական տրամախոսության միանգամայն ինքնատիպ գաղափար, որի հիմքում ընկած էր մարդկային մտքի երկխոսական բնութագիրը, որը տանում էր դեպի սահմանափակ տրամախոսական հիմնա-

վորման: Ի տարբերություն արդի փիլիսոփայական մտքի (XVII-XIXդդ.- Ղեկարդ, Կանտ, Ֆիխտե, Հեգել), ովքեր իրենց տեսնում էին որպես գիտությամբ զբաղվողների և ճանաչողական մտքի արդարամիտ մտածողների, փիլիսոփայական միտքը 20-րդ դարում, ըստ Բիբլերի, դարձավ ինքնակառավարման և ինքնադրսևորման հնարավորություն [3], - կարդում ենք Բիբլերի «Школы диалога культуры» գրքում:

Երկխոսության հետազոտության տեսական և մեթոդական հիմքը գիտական սկզբունքն է, որը կիրառվում է գաղափարական, սոցիալ-քաղաքական, մշակութային պրոցեսների ուսումնասիրություններում, ինչպես նաև գիտական մոտեցումները, որոնք կապված են ընտրված խնդրի յուրահատկությունների հետ: Արդի ժամանակահատվածում քաղաքական երկխոսության վերլուծության համար կիրառելի դարձան գիտական սկզբունքները: Եվ պատահական չէ, որ քաղաքագիտությունը և երկխոսությունը, կանգնած լինելով կողք կողքի, դիտարկվեցին որպես ճանաչողության և ըմբռնման գործընթաց. «գործընթաց, որի ժամանակ քաղաքական սուբյեկտները հրապարակավ արտահայտեցին իրենց հայացքները, կարծիքները, մոտեցումներն ու գնահատականները (ծրագրերի մշակում, քաղաքական գործունեության և մրցակցության մեխանիզմներ և կանոններ, համաձայնության դրսևորում մյուս սուբյեկտների հետ)»: Ահա այս սահմանումից ստացվում է, որ հենց երկխոսության ընթացքում են լուծվում քաղաքական հարթություն մուտք գործած բոլոր խնդիրները՝ սեփական մոտեցումների և հայացքների տարածքում, իրականացվում ծրագրերի, քաղաքական մրցակցության մեխանիզմների՝ խաղի կանոնների մշակում, քաղաքական մյուս սուբյեկտների հետ համաձայնության հաստատում:

Երկխոսության ուսումնասիրության շուրջ հասարակագետներն անգամ այլ մոտեցում են արձանագրել: Մոտեցման համաձայն՝ նրանք առանձնացրել են երկխոսության լոյալ և ոչ լոյալ գործելաոճեր: Լոյալ գործելաոճի դեպքում մասնակիցը փաստարկները կենտրոնացնում է իր օգտին՝ այն համակարգելով և կառուցելով օբյեկտիվ հիմքերի վրա, վեր հանելով և ներկայացնելով հակառակորդի փաստարկների խոցելի կողմերը: Ոչ լոյալ գործելաոճի հետևորդները խուսափում են դիալոգի առարկայի մասին խոսելուց, վիրավորանքներ ու անձնական բնորոշումներ են տալիս, սպառնում դադարեցնել ծավալված երկխոսությունն ու հաշվեհարդար տեսնում հակառակորդի նկատմամբ: [4]

Անհրաժեշտ է երկխոսության ժանրը դիտարկել որպես երկխոսության համակարգված ժանր մամուլում տեղ գտած նյութերում, որն էլ պետք է կրի կոնկրետ ժանրի առանձնահատկություններ: Երկխոսությունը հունարենից թարգմանաբար նշանակում է **գրույց երկու կամ ավելի մարդկանց միջև, շփում, փոխհամագործակցության գործընթաց**: Այն ներառում է սուբյեկտների միջև գիտելիքների մետաֆիզիկական մակարդակների միասնության կապ:

Դիալոգային փոխհարաբերությունները ենթադրում են լեզու, բայց լեզվական համակարգում չէ, որ դրանք ապրում են, այլ մշակութային, սոցիալական այլ ֆենոմեններում:

Ըստ ցանցում տեղ գտած «Արդիականացում» բաժնի Հրաչ Գալստյանի հեղինակությամբ «Ի՞նչ ենք անվանում երկխոսություն» հոդվածի՝ «Դիալոգի» բնորոշ տարրը նրա կառուցվածքն է: Դիալոգին (առանձնապես քաղաքական) անհրաժեշտ են՝

1.օպոնենտ սուբյեկտներ, ովքեր առաջարկում են տեսակետներ, լուծումներ և քննադատում են հակառակորդների մոտեցումները,

2.լսարան, մարդիկ, որոնց ներկայությամբ և ընթանում է դիալոգը,

3.գանգվածային հաղորդակցության ձևեր ու միջոցներ, որոնց միջոցով մասնակիցների ասելիքը փոխանցվում է միմյանց և լսարանին: [5]

Հայտնի է, որ մարդկությունը դիալոգային ձևերի, գործիքների ձևաչափերի հարուստ փորձ ունի (որի վառ օրինակն է բանավեճը): Դիալոգի առանձին ձև կամ տարր են բանակցությունները: Համաշխարհայնացման համատեքստում երկխոսությունը երբեմն դուրս է գալիս իրականության սահմաններից՝ տարածության մեջ ընդգրկելով անձանց, տարբեր քաղաքական, կրոնական, փիլիսոփայական մոտեցումներ, միավորելով նրանց մեկ նպատակաուղղվածության շուրջ, որպեսզի լուծվեն տարբեր ազգերի և ժողովուրդների համամարդկային խնդիրները՝ դրանով իսկ հատելով քաղաքական սահմանները: Հեղինակային իր գրքում դրան է անդրադարձել գրական բանավեճերի մեկնաբան, ԵՊՀ դասախոս Դավիթ Պետրոսյանը: Ըստ նրա՝ «Գոյության խորհուրդը հազարամյակներ շարունակ հուզել և հուզում է մարդուն: Ո՞վ է ինքը, որտեղի՞ց է գալիս, ու՞ր է գնում: Առաջին իսկ հարցերը հաղորդակցության պահանջ են առաջ բերել՝ մղելով նրան գրույցի, երկխոսության (տրամախոսության) իր նմանի հետ: Կարծիքների համադրությանն ի սկզբանե ուղեկցել է նրանց հակադրությունը: Վերջիններս բախումը ծնել է վեճ: Մշակույթի և քաղաքակրթության պատմության մեջ վեճի դերն անփոխարինելի է: Մշակույթի զարգացումն իր մեջ նաև ինքնաժխտման որոշակի գործընթաց է ներառում, որի ընթացքում նոր ձևեր կերտելու մղումը հաճախ իրականություն է դառնում հինը մերժելու միջոցով: Վեճի դրսևորման շրջանակները, սակայն, սրանով չեն սահմանափակվում, քանզի հաղորդակցության հնարավորություններն անսահման են: Հանրույթ ձևավորող մարդկային կառույցի տարամետ մղումները, նրանում ընթացող հասարակական, քաղաքական ու տնտեսական հարաբերությունների ներհակ բնույթը հաճախ պայքարի ու հակազդեցության այլիք են բարձրացրել»: [6]

Երկխոսությունը նաև փիլիսոփայական երևույթի և ժամանակակից քաղաքականության դինամիկ արժեքների վերլուծությունն է, որը նպատակաուղղված է համախմբելու համաշխարհային հանրության ուժերը՝ հիմնված փոխադարձ հարգանքի և ճանաչողության վրա, որոնք էլ հենց մուտք են գործում երկխոսության համակարգ: Աշխարհակայնացման պայմաններում երկխոսությունն այսպես կոչված զինադադարի առաքելություն է իրականացնում, որը ոչ միայն նպատառում է հարաբերությունների կարգավորմանը, այլև ձևավորմանը՝ միջազգային ներառմամբ:

Երկխոսությունը կարևոր նախապայման է կառուցողական համագործակցության համար և խթանիչ գործոն՝ կանխելու առձակատումը՝ պայմանավորված պատմական անցումային ժամանակաշրջանում արագ աճող հակամարտություններով:

Այս առումով անդրադառնալով մարտական թերթերին՝ հարկ է նշել, որ դրանք հսկայական տեղ էին հատկացնում կոմունիստական կուսակցության և սովետական կառավարության կարևորագույն որոշումներին՝ տպագրելով դիվանագիտական նոտաներ, ռազմաձակատների հրամանատարության փաստաթղթեր սովետական ինֆորմբյուրոյի հաղորդագրություններ, սովետական թիկունքի հերոսական աշխատանքը բնութագրող նյութեր, հանրապետությունների կոմկուսների Կենտկոմների պաշտոնական գրություններ ու կոչեր, նամակներ ու դիմումներ՝ ուղղված գորամասերին, ինչպես նաև դրանց պատասխանները՝ թիկունքի աշխատավորներին:

Հենց այս դաշտում էլ իրականացվում էր առողջ երկխոսություն: Արցախի զինվորական լրագրության մեջ զետեղված երկխոսական հոդվածներում և նյութերում ևս հեղինակ-զինվորագրողները փորձել են ցույց տալ հայ զինվորի, մարտիկի և վերջապես մարդու անկոտրելի ոգու վեհությունն ամբողջության մեջ, նրա սերը, ցավն ու տառապանքը, մաքառումը, զինվորյալ ժողովրդի մեծ սխրանքը՝ ժամանակի հիշարժան իրա-

ՄԵՍՐՈՊ ՄԱՇՏՈՑ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ ԼՐԱՏՈՒ 2015

դարձությունների և, հատկապես, արցախյան համահայկական ազատագրական շարժման համապատկերում:

Ձուգահեռներ գծելով և համեմատականներ անցկացնելով խորհրդային տարիներին և նորօրյա արցախյան մամուլի հետ՝ հարկ է նշել այն ընդհանրությունը, որ պատերազմը նոր խնդիրներ էր դնում թերթերի, հատկապես գինվորական թերթերի առջև: Գլխավոր քարոզչությունն իր ուշադրության կենտրոնում էր պահում մամուլի գործունեությունը: Կարևոր հրահանգները թերթերը կատարում էին անվերապահորեն: Մարտական կյանքը նոր հարցեր էր առաջադրում և երկխոսության զուգակցմամբ դրանք հարստացնում էին թերթերի խորագրերը:

Եվ պատահական չէ, որ անգամ Հայրենական մեծ պատերազմի ժամանակաշրջանում լույս տեսած Հայկական գինվորական թերթերը կարևոր աղբյուրներ էին, որոնց նյութերը երկխոսության ուղեկցությամբ ցույց էին տալիս Հայ ժողովրդի մարտական բարեկամությունը Սովետական միության մյուս ազգերի հետ, Հայկական ազգային գործառնների կազմավորումն ու դրանց մատական գործողությունները: Այդ թերթերը հայ ժողովրդի զավակների ռազմական սխրագործությունների տարեգրություններն են և դրանց ուսուցնասիրման պրոպագանդան գործը կարևոր նշանակություն ունի նաև այսօր:

Երկխոսությունը, գլոբալացման համատեքստում ընդգրկելով նաև ազգային մշակույթի հետաքրքրությունները, «տեսական ըմբռնման» դաշտից տեղափոխվեց գործնական դաշտ: Քանզի լրագրության հենց այդ տեսակն է ի զօրու համախմբելու տարբեր քաղաքական շահերից ձևավորվող ուժերի և հայացքների՝ կուսակցությունների՝ ռազմավարական և մարտավարական նշանակություն ունեցող սկզբունքներն ու դերակատարությունը: Թերևս սոցիալական խնդիրների լրագրությունը ժուռնալիստիկայի այն տեսակներից է, որն էլ հենց ԶԼՄ-ները դարձնում է չորրորդ իշխանություն Դավիթ Ալավերդյանը: [7]

Կրկին անդրադառնալով երկխոսությանը՝ նշենք, որ այն նաև համատեղ մտածելու արվեստ է: Այն ասես ներպարփակ մի մարմին է՝ բաղկացած աչքից ու հոգուց. և եթե երկխոսության «աչքը» կենցաղի ու ֆիզիկականի համար է, նայելու և նկատելու համար, ապա երկխոսության «հոգին»՝ տեսնելու, ներթափանցելու: Այդ տեսանելիությունն էլ առավել ակնառու էր առանձնապես Հ.Սալյանի «Երկխոսություն երրորդի համար» գրքում, որտեղ իրար են միահյուսված գրական տարբեր ժանրեր՝ հուշագրություն, խոհագրություն, ակնարկ, դիմանկար, նովելատիպ պատումներ, վերլուծություններ: Մալյանական ոգով ներշնչված երկխոսության կենսապատումը համեմված է բնականությամբ՝ «Ես աշխարհում համարյա ոչինչ չգիտեմ» վերտառությամբ: Հակադրվելով և մերժենալով մարդ-անհատի և ինքն իր եսին՝ նա երկխոսում է.

«Ես գիտեմ ՄԱՐԴՈՒՆ:

Ես գիտեմ մարդու բոլոր թուլությունները և նրա ուժը՝ նույնպես:

Գիտեմ նրա բոլոր ձգտումները:

Գիտեմ այդ ձգտումների բոլոր շարժառիթները:

Գիտեմ նրա խոսքն ու խոսքի տակ թաքնված լռությունը:

Գիտեմ նրա լռությունն ու լռության տակ թաքնված խոսքը:

Գիտեմ նրա բոլոր գաղտնիքները:

Գիտեմ և զուցե հենց այդ պատճառով էլ սիրում եմ, հարգում եմ, աստվածացնում եմ նրան, խոնարհվում նրա առջև:

Ես արվեստում ոչնչով չեմ ուզում զբաղվել, բացի մարդուց:

Ես ոչ ոքի համար չեմ ստեղծագործում, բացի մարդուց: [8]

Այս համատեքստում երկխոսությունը նաև բարի կամեցողության ուղի է և այդ առաքելությունն իրականացնող գործոն:

Այսպիսով՝ դիալոգը քաղաքակրթության համակարգող հետաքրքրությունների իրականացումն է, կազմակերպությունների ունեցած շահերի իրականացման մայրուղին: Անհրաժեշտ է մշակել մասնագիտական երկխոսության հայեցակարգային այնպիսի դրույթներ, որոնք կսահմանեն երկխոսության հարաբերությունները ժամանակակից հումանիտար գիտությունների միջև (փիլիսոփայություն, հոգեբանություն) և կբացահայտեն երկխոսությունը՝ որպես համալիր խոսքի նկարագիր և առանձնահատուկ տեքստային կատեգորիա:

ԾԱՆՈԹԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

1. Աբրահամյան Ս.Վ., Մամուլը շրջիկ դպրոց է, Եր., 1996, էջ 4:
2. Лифинцева Т.П., Диалог структура бытия в религиозном экзистенциализме Мартина Бубера М (1978-1965), М., 1989, стр. 2.
3. Основы программы Школы диалога культур, Автор: Библер В.С. Публикация, вступительная заметка и комментарии И.Е. Берлянд, Публикация, вступительная заметка и комментарии И.Е. Берлянд, Несколько слов о библеровской диалогике, концепции Школы диалога культур и ее Программе, М., 1989, стр.1
4. <http://prm.am/?p=2492>
5. Նույն տեղում:
6. Պետրոսյան Ղ.Վ., Գրական բանավեճերը 20-րդ դարասկզբի հայ մամուլում, Եր., 2007, էջ 9:
7. Սոցիալական խնդիրների ժուռնալիստիկա, ուսումնական ուղեցույց, Եր., 2013, էջ 5:
8. <http://www.magaghat.am/tag>

ԱՄՓՈՓԱԳԻՐ

Երկխոսությունը որպես կառուցողական համագործակցության նախապայման ու կարևոր գործոն Անահիտ Չակոբյան

Հոդվածում նշվում է, որ երկխոսության զարգացման ուսումնասիրությունը արդի պայմաններում բազմիցս ապացուցել է, որ այն ոչ միայն գաղափարական, միջմշակութային, միջանվանական փոխազդեցություն է, այլ նաև կարծիքների, մտեցումների օպտիմալ-իրական տեղեկատվություն:

Երկխոսության հետազոտության տեսական և մեթոդական հիմքը գիտական սկզբունքն է, որոնք կիրառվում են գաղափարական, սոցիալ-քաղաքական, մշակութային պրոցեսների ուսումնասիրություններում:

Քանակի բառեր՝ դիալոգ, անթուլոգիա, բանավեճ, տրամախոսություն, չորրորդ իշխանություն, երկխոսության դուռ, լրատվադաշտ, գոյաբանական խնդիր, հանրույթ, լոյալ գործելաժամ:

РЕЗЮМЕ

**Диалог как необходимое условие и важный фактор конструктивного сотрудничества
Анаит Акопян**

В статье отмечается, что изучение развития диалога в современных условиях, многократно доказывало, что это не только идеологическое, культурное взаимодействие, но оптимально реальная информация об отношениях и мнениях.

Основа теоретического и методологического исследования диалога – это научный принцип, который применяется в идеологических, социально-политических, культурных исследованиях.

***Ключевые слова:** диалог, антология, спор, логическая речь, четвертая власть, врата диалога, информационное поле, существенный вопрос, общество, лояльное поведение.*

SUMMARY

**Dialogue as a Necessary Condition and Important Factor of Constructive Cooperation
Anahit Hakobyan**

In article it is noted that studying the development of dialogue in modern conditions repeatedly proved that this not only ideological, cultural interaction, but is optimum - real information on the relations and opinions.

The basis of theoretical and methodological research of dialogue is a scientific principle which is applied to ideological, socio-political, cultural researches.

***Keywords:** dialogue, ontology, dispute, logical speech, fourth estate, dialogue gate, information field, vital issue, society, loyal behavior.*